L-Ideal Romantiku fil-Kitba tal-Kurunelli u l-Innijiet Popolari

minn Christopher Bonnici B.A.(Hons); M.A.

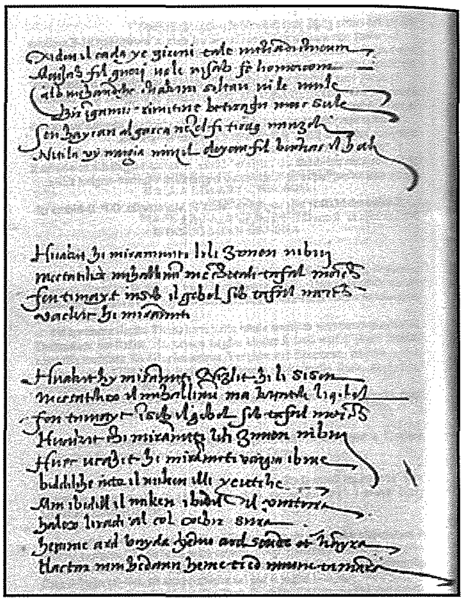

Xi ħaġa li minn ċkuniti ġibditli l-attenzjoni kienet il-kitba tal-poeżija mmużikata, illi fit-terminoloġija tagħna nsejħulha innu. Matul l-innijiet popolari tagħna, nintlaqtu mill-kliem mimli tifħir lil dak il-qaddis illi ad unuru tkun qed tiġi ċċelebrata l-festa. L-ewwel poeżija bil-Malti kienet il-Kantilena miktuba minn Pietru Caxaru fis-Seklu Ħmistax. Madankollu, fis-Seklu Tnax, għalkemm m'għandniex poeżiji sħaħ, niltaqgħu ma' tliet poeti li għandhom xi biċċiet tax-xogħol tagħhom b'Malti ferm differenti minn kif nafuh illum. Tnejn minnhom, as-Susi u al-Qasim użaw il-lirika tagħhom sabiex ifaħħru. As-Susi, f'Eleġija, illi hi poeżija li tittratta s-suġġett tal-mewt inkella xi ħadd illi miet, faħħar il-kwalitajiet ta' wieħed mill-mexxejja Taljani li mietu, filwaqt illi al-Qasim, illi jidher illi kien eżiljat fi Sqallija, bil-għan illi jitħalla jiġi lura lejn Malta, kiteb xi versi ta' tifħir lil Ruġġieru II.

Il-poeżija, fl-imgħoddi aktar mil-lum, kienet meqjusa bħala xi ħaġa ta' qawwa u ssaħħaħ lis-soċjetà. Il-poeżija kienet xi ħaġa spiritwali, u l-poeta kien meqjus bħala xi ħadd privileġġjat u li jġib xorti tajba. Permezz tal-poeżija kien emmnut illi jintrebħu l-battalji, tant illi jekk xi sultan ma jkollux lil xi ħadd jgħannilu, kienu jemmnu li l-battalja se tintilef.

F'dan l-isfond nistgħu nifhmu aħjar il-kunċett romantiku fil-kitba tal-Kurunella u l-Innu Popolari. Romantiku fis-sens illi l-awtur iħaddem it-teknika li jfaħħar lill-qaddis partikolari u joħroġ għall-attenzjoni tal-popolin il-kwalitajiet tajba li jemmen illi kien iħaddan. Il-kitba tal-Kurunella ttellgħet fuq livell letterarju minn Monsinjur Ludovik Mifsud Tommasi, illi beda jikteb il-Kurunelli għal min ma jafx jaqra ħlief bil-Malti u jqassamhom sabiex il-poplu jitgħallem fuq Alla u l-qaddisin. F'pajjiżna għad hawn diversi parroċċi li jużaw il-Kurunella tiegħu fl-okkażjoni tal-festa tagħhom, u b'hekk jaqdu l-ideal romantiku, dak illi jfaħħru lill-qaddis patrun tagħhom permezz tal-poeżija. F'"Ferħ mas-Sultana tas-Sema u l-Art", Mifsud Tommasi jikteb:

Ma' qaribtek mort tithenna
u l-ferħ f'qalbek hemm ittenna,
għaliex saret donnha Ġenna
f'daqqa waħda dik id-dar.

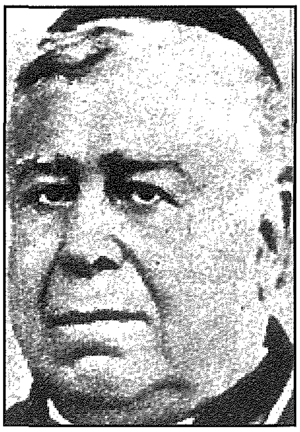

Ludovik Mifsud Tommasi

Dan jurina kemm Mifsud Tommasi ħaddem l-ideal romantiku u b'hekk uża t-tifħir lill-Madonna, tant illi bil-preżenza tagħha, b'Ġesu` Tarbija f'ġufha, id-dar ta' Santa Eliżabetta hija mxebbħa mal-istat tal-perfezzjoni. Min-naħa l-oħra, il-glorja tinkiseb permezz tal-Martirju, u għalkemm joħroġ qawwi l-kunċett tad-demm, Mifsud Tommasi ma jiqafx mat-tbatija li twassal sal-mewt, imma aktar jenfasizza l-glorja li tinkiseb permezz tal-Martirju. Mill-Kurunella lil Santa Katarina ta' Lixandra Verġni u Martri, ninnutaw dan il-fatt:

Taħt ix-xabla minn tal-kiefer
ċarċart demmek qalbenija;
hekk ħsadt dik il-palma
li ġibitlek wisq foħrija.

Hekk ukoll jagħmel fil-Kurunella lil San Ġorġ Martri:

Iżda fl-aħħar sabiex taħsad
l-isbaħ palma minn tal-ġieħ
manigold jaħsadlek rasek
u għall-ġenna ttir rebbieħ.

F'dawn iż-żewġ Kurunelli ninnutaw kemm il-Martirju ma kienx it-tmiem ta' kollox, imma t-twelid għall-ħajja l-ġdida, kif wara kollox kienu jsejħu l-ewwel Insara lil jum il-martirju: Dies Natalis.
Qabel Mifsud Tommasi, madankollu, niltaqgħu ma' Dun Franġisk Uzzino, illi wkoll jagħżel illi jfaħħar lill-qaddis illi ad-unuru jikteb il-poeżija:

Sant'Anna kollok qdusija
bil-ħniena mimlija.

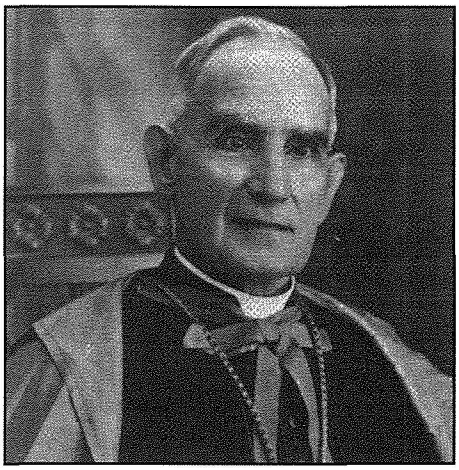
Dun Karm Psaila

Il-lirika tat-tifħir tidher ukoll fil-kitba tal-innijiet popolari, fosthom permezz tal-Innu Popolari lil San Lawrenz ta' Patri Salvatore Mammana, tradott minn Dun Karm Psaila lejn nofs is-Seklu Għoxrin, fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija:

Għalhekk il-belt tiegħek
bis-saħħa ta' drieghek
mir-rebħ ħadet l-isem
li sar dakinhar.

Hekk ukoll iseħħ fl-innu popolari lil San Pietru Appostlu f'Birżebbuġa b'kitba ta' Dun Frans Camilleri:

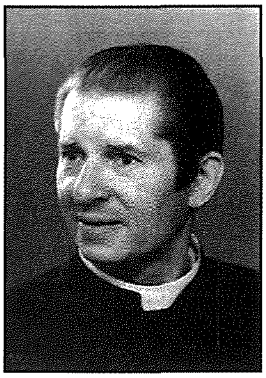
Dun Frans Camilleri

Meta ċhadtu fit-tbatija
bkejt dnubietek f'wied ta' dmugħ;
kbira l-waqgħa, kbira l-ħniena,
riedek tkun mill-ġdid merfugħ.

Minkejja d-dnub illi San Pietru għamel meta ċaħad lil Sidna Ġesu' Kristu fil-passjoni, minħabba li kif jgħidulna l-Evanġelji "ħareġ 'il barra jibki biki ta' qsim il-qalb", ladarba ddispjaċih għal dak illi għamel, id-dnub kbir deskritt bħala l-waqgħa, inħafer u għalhekk il-maħfra, deskritta bħala l-ħniena, kienet kbira wkoll.
Il-qaddis jidher illi huwa omm jew missier il-komunità li tagħha huwa l-patrun, u għalhekk nistgħu nirreferu lejn l-innu "L-Imġarr Iben Marija":

Lilek Ommna nqimu
wassal faraġ f'ruħna
żommna sħaħ fil-fidi

Minkejja l-fatt illi l-qaddis patrun, fiżikament huwa mejjet, fl-innijiet popolari jidher illi bis-saħħa tiegħu l-poplu Nisrani jista' jżomm sħiħ permezz tal-intervent tal-qaddis patrun. Hekk ngħidu aħna l-Birżebbuġjani fl-aħħar strofa tal-istess innu popolari:

Pietru Mqaddes żomm il-Knisja
fuq l-għedewwa bla twemmin;
ħares lilna biex qatt naqgħu,
żommna miegħek magħqudin.

Nittama li dan l-artiklu ppermettielna napprezzaw ftit aktar dak illi f'dawn il-jiem tal-festa nkunu qed inkantaw lill-Appostlu Missierna San Pietru, u għalhekk dak illi nkunu nkantaw b'ħeġġa, entużjażmu u devozzjoni nifhmuh aktar u napplikawh għall-kompożizzjonijiet ta' din il-parroċċa. Minn qalbi, lill-Kumitat u l-Membri tal-Għaqda Mużikali San Pietru fil-Ktajjen, l-għaqda li permezz tal-mibki Frank Galea wellditni għoxrin sena ilu għad-dawl tal-arti mużikali, lill-Kappillan u lill-Kleru, lill-Għaqda tal-Armar tal-knisja u ta' barra, u lill-Birżebbuġjani kollha, nifirħilhom u nawguralhom festa sabiħa, festa devota li tagħti ġieħ u qima lil Alla l-Imbierek, Sid il-Ħolqien kollu, lil Ommna Marija, u lill-Appostlu Missierna San Pietru, il-Patrun u Missier tagħna lkoll.

Referenzi:

Anthony Mangion u Karmenu Zerafa; Santa Katarina: Il-Festa u s-Soċjetà tagħha fiż-Żurrieq; 1989
Ktieb tal-Festa ta' San Lawrenz 2001, Belt Vittoriosa
Cassar Pullicino G. Il-Kitba bil-Malti sal-1870; Pubblikazzjoni Indipendenza, Malta, 2002
Bonnici Christopher; Kunċetti tal-Festa Popolari fil-Letteratura Maltija; teżi mhix ippubblikata, imressqa lill-Fakultà tal-Arti għall-grad ta' Baċellerat bl-Unuri fl-2004